

13 december 2020 Boekpresentatie Martin Nijkamp

Door Jeannet van de Kamp

Lieve Martin, lieve Renny,

Lieve familie: Harry, Jolien, Nienke, Maaïke, Tjerk, Joop, Annette, Sanne¹ en Lotte

Lieve mensen hier aanwezig die van Martin en Renny houden en aan wie zij hun hart hebben verpand.

Ik noem de namen van diegenen die in onze gedachten leven en die we hier zo missen omdat ze ons zijn ontvallen. Hans, Annemarijke en, nog zo kort geleden, Luut.

Martin was verbaasd over Leo's bezoek en zijn verzoek aan hem destijds. "Wat heb ik nou helemaal te melden?" was zijn eerste reactie. In juni schreef hij in een email aan mij: "Aanvankelijk had ik iets van: moet dit eigenlijk wel, zo'n boek? Maar toen Leo zei dat het voor hem ook een teken van dankbaarheid was had ik er vrede mee en vind het zelfs wel mooi."

Ik had het voorrecht om het manuscript deze zomer te lezen.

Dat aanstaande boek, zorgvuldig geselecteerd, geordend en ingeleid door Leo die dat als geen ander kan.

Al lezend doordrong mij het besef dat wat in dit boek samenkomt nog steeds en opnieuw 'hoge actualiteitswaarde' heeft. Dat mailde ik in die bewoordingen aan Leo en ik voegde daar nog iets aan toe. Namelijk, dat het lezen van Martins' werk me getróóst heeft. Daar kom ik straks op terug.

'Hoogst actueel' is deze oogst in Martins' boek, en dan juist niet omdat het 'tijdloos' is. Integendeel; ook de schrijfsters van de

¹ Helaas afwezig ivm quarantaine.

Leeswijzer bij het boek onderkennen in de gesitueerde teksten nieuwe relevantie voor de Bond. En verder reikend voor de oecumene.

Dat heeft alles te maken met hoe Martin aan 'dogmatiek' doet en alle dorre associaties daaromtrent kundig om zeep helpt.

Dogmatiek is voor hem op specifieke wijze (namelijk theologisch-academisch), deelnemen aan een begeestigde, lijfelijke aangelegenheid tussen God en mensen. Dat is best een ingewikkelde zin maar op dat laatste ga ik wat nader in. Voor die levendige, aardse betrekking tussen God en mensen maakt Martin ruimte en daarbij is hij allereerst een hóórder.

Hoe Martin dat -als vanzelfsprekend- doet, illustreer ik met het schriftelijke 'gesprek' dat hij in **1966** aangaat met de omstreden theoloog Rudolf Bultmann. Hoe dat inhoudelijk allemaal in elkaar steekt, gaan jullie zelf lezen in het tweede deel van het boek; 'Fundamentele Bijbelbeschouwingen'. Ik richt me op de wijze waaróp hij dat doet, waarvan ik altijd weer onder de indruk ben en waarbij ik denk dat jullie dat voor jezelf herkennen.

Martin luistert, bij Bultmann en eigenlijk altijd als hij in gesprek gaat, naar wat een ander te berde brengt en vooral naar wat daar ónder ligt. Hij vraagt zich af: wat is de bezorgdheid van deze mens, voor welke problemen ziet hij, zij, zich gesteld? Dat geeft hij dan vervolgens in eigen woorden -fair- weer. Hij denkt mee, verbindt zich met de worsteling van de ander, herkent en erkent het problematische ervan. Vragenderwijs, meedenkend en zo nodig tegendenkend, gaat hij in gesprek over de oplossingen die de ander noemt. Je zegt nu dit en dat en dat maar hélp het jou, ons verder, als je het zo voorstelt? Als je er zo naar kijkt, kom je er dan uit? En dán pas wijst hij op wat er zijns inziens op het spel staat, wat schade kan berokkenen of verloren gaat.

Je moet aansluiten bij waar mensen zich druk om maken en niet oordelen, benadrukt Martin steeds weer. Dat is precies wat hij belichaamt als dogmaticus, pastor, medegelovige, vriend, grootvader... .

Nou, horen we Renny nu in stilte zeggen, dat gaat er thuis wel eens anders toe hoor. Hij is echt geen heilige.

Renny, als hulpe tegenover jou, Martin. “Zonder haar zou ik niet geworden zijn wie ik nu ben”, zei je tijdens je afscheidsdienst in 2015.

‘Hulpe tegenover hem’, dat komt in de Bijbel maar twee keer voor. De eerste keer over Eva als hulpe tegenover Adam. De tweede keer over God als hulpe tegenover mensen. Een hulpe tegenover jou is van hoge komaf.

Veel leed zou vrouwen bespaard zijn gebleven als voor dát besef eerder in de kerkgeschiedenis ruimte was gemaakt.

Martin tornt keer op keer aan leerstelligheden die mensen beknellen in hun levens. Het is een polyfoon stemmenkoor dat in de Schriften getuigt van die Ene God die niet te vangen is in een beeld, een leer, een dogmatiek, een ethiek. Martin ondervindt menigmaal weerstand, onwil en boosheid als hij ‘zeker-weten’ omtrent ‘de vrouw in het ambt’, of ‘homofilie’ tégenspreekt. Of als hij de Bond wil behoeden voor een individualistisch gevoelsgeloof; een kernthema in zijn denken en handelen. In zo’n individualistische geloofsopvatting is God namelijk niet bezig met de wereld en de volken door de geschiedenis heen. Dan staat Hij buiten de spanningen van deze tijd, onze omstandigheden en onze moeiten en buiten wat er met de schepping gebeurt.

Als God zich openbaart in Christus, vinden we Hem juist midden ín de wereld. Bij depressieve jongeren, bij mensen die lijden onder wat hen overkomt met die ellendige Corona, bij vluchtelingen in de modder van kamp Moria. Bij wie tobben over hoe dat nu verder

moet zonder werk. En daar waar mensen bezorgd zijn om demagogische populistten met hun verleidingstrucs. Hij is te vinden bij geknechte mensen onder Herodes-macht in allerlei nieuwe gedaanten.

Midden in de wereld vinden we Christus waar kinderen spelen en dansen, waar zang en muziek klinkt en de akkers graan voortbrengen. Waar oude mensen eer ontvangen, vrouwen veilig over straat kunnen en vluchtelingen asiel krijgen...

Zó wordt hernieuwd actueel voor onze oren wat Martin destijds opschreef en voordroeg.

Ik noemde in mijn email aan Leo behalve dat hoog actuele ook 'troost'. Ik las het manuscript in de tijd dat mijn dierbare promotor Frans Vosman stierf en werd al lezende getroost.

Die troost heeft te maken met wat Martin ook al vroeg ter sprake bracht als een wezenlijk besef in het geloof. Het staat verwoord in het gedicht van Kurt Marti die van Hogerhand weigert om vrede te sluiten met de dood. Ik vat het samen onder: het heeft Gode niet behaagd maar het was Gode geklaagd, die ziekte, de dood.

In het geloof staat God aan onze kant in Zijn verzet -in Christus-tégen het kwaad van ziekte en dood. Dát maakt juist 'cruciaal' (!) deel uit van Gods liefde voor mensen, voor de wereld.

Ik hervond onder meer daarin troost en ik ben ervan overtuigd dat dit ook anderen die het boek gaan lezen overkomt.

Als jonge, verlegen studente leerde ik Martin kennen. En dus die dogmatiek waar de Geest zo vrijelijk doorheen waait.

Later, nog steeds verlegen (daar kom je niet echt van af), werden we collega docenten.

De betrekkingen veranderden en verruimden, met Renny en Peter erbij. Martin was het die ons huwelijk inzegende. Gaandeweg groeide er een vriendschap die ons zeer veel waard is.

Dankbaarheid voor jouw werk, Martin brengt ons hier samen.
Dankbaarheid, Martin en Renny, voor wat jullie beiden voor zo velen hebben betekend én betekenen.

Ik wens jullie vreugde toe over deze dag en de liefde van God en mensen. Metgezellen, die met jullie mee oplopen in de dagen die komen.